

Röviden, a kapcsolaton alapuló érvek nem igazolják az emberi és nemzedéki kivételesség jelenlegi formáit. Még ha van is jogunk vagy kötelességünk gondoskodni magunkról és más jelenlegi emberekről, akkor is sokkal jobban kell bánnunk más élőlényekkel és a jövő generációival, hogy elérjük ezt a célt. Továbbá sokkal jobban kell bánnunk velük saját maguk miatt is, különösen akkor, amikor tevékenységünk ártalmukra van. Kapcsolatbeli kötelességeink sokkal tovább terjednek annál, mint azt eddig gondoltuk.

Ha összeszöjűk a képességekről és a kapcsolatokról szóló szálakat, meglepő következtetésre jutunk: nemcsak hogy kevésbé kellene előtérbe helyeznünk magunkat, de némely esetben talán egyáltalán nem kellene. Végül is, még ha figyelmen kívül is hagyjuk más élőlények és jövő nemzedékek érdekeit, ezek továbbra is népes csoportokat fognak alkotni, és tevékenységünk továbbra is olyan mértékben fogja befolyásolni őket, hogy érdekeik valószínűleg továbbra is több etikai súllyal viselkednek, mint a mienké összességében.

Továbbá, ha összeszöjűk a képességekről és a kapcsolatokról szóló szálakat, egy még meglepőbb következtetésre jutunk: nem csupán a jelenleg élő más lényeket és a jövőbeli embereket kell előtérbe helyeznünk, hanem, és főként, a jövőbeli más élőlényeket is. Például, amikor felmérjük az éghajlatválság hatásait, nagy etikai súlyt kell tulajdonítani a más fajokra gyakorolt hatásnak. Mely csoportok fognak számukat tekintve kibővülni vagy összezsugorodni, és mi következnek majd az egyes állatok jóléte szempontjából?

Elismerem, hogy jelenleg talán határa van annak, hogy mennyire tudjuk előtérbe helyezni a jelenlegi és jövőbeli más élőlényeket, mivel ez idő szerint nincs meg az a tudásunk, hatalmunk és politikai akaratom, ami ahhoz szükségeltetik, hogy nagymértékben segítsünk rajtuk. Tehát lehetséges, hogy most magunkat kell előtérbe helyeznünk, hogy később nekik tudjunk prioritást adni.

Mindazonáltal, még ha el is fogadjuk ezt a pragmatikus érvet, sokkal inkább előtérbe kellene helyeznünk más élőlényeket, mint

jelenleg tesszük. Már képesek vagyunk arra, hogy sokkal kevesebbet ártsunk, és sokkal többet segítsünk nekik, és ezek a változások sok esetben számunkra is előnyökkel jártak. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a történelmi fejlődést egyfajta útfüggőség jellemzi. Az utánunk jövőök, így vagy úgy, örökölni fogják az általunk létrehozott világot. Tehát, ha azt szeretnénk, hogy az utódainknak részrehajlás nélkül legyenek prioritásai, akkor nekünk is el kell kezdenünk pártatlanabb prioritások kidolgozását.

Végkövetkeztetésül annyi fogalmazható meg, hogy alapjaiban kell újragondolnunk viszonyunkat állatkonainkkal. Amikor fajokon átívelve határozzuk meg a fontossági sorrendet, felelősséggel tartozunk azért, hogy a legjobb információk szerint és érveket követve járjunk el, ahelyett, hogy eleve öncélú következtetést vonnánk le.

Továbbá, amikor le vesszük hüvelykujjunkt a mérlegről, arra számíthatunk, hogy a mérleg nyelve arrébb mozdul. Már most jobban bánunk más élőlényekkel, és végül még akár addig is eljuthatunk, hogy érdekeiket és szükségleteiket a sajátjaink elé helyezzük. Már most el kell kezdenünk készülni erre az eshetőségre.

(AEON Magazine)

Denis Kaminev

Halott az orosz politika bohóchercege

Emlékezzünk Vlagyimir Zsirinovszkijra – neki köszönheti a Kreml az orosz nacionalizmus és a goromba nyilvános diplomácia modelljét

Vlagyimir Zsirinovszkij, aki a félrevezetően hangzó Oroszországi Liberális Demokrata Párt (LDPR) régóta ismert vezetője, 2022. április 6-án, a koronavírussal vívott hosszú küzdelemben alulmaradva, 75 éves korában elhunyt. Bár hat elnökválasztási versenyt veszített el, ennek ellenére óriási hatást gyakorolt az orosz politikára, hozzájárulva ahhoz, ahogy ma fest

és viselkedik az orosz állam. Ez év elején, röviddel azelőtt, hogy Zsirinovszkij covid-19 miatt kórházba került, nyilvánosan megjósolta, hogy Oroszország nagyszabású támadást fog indítani Ukrajna ellen, és mindössze két nappal számolta el magát az időpontot illetően. Andrej Pertszev, a *Meduza* külföldi tudósítója Zsirinovszkijnek a posztszovjet orosz politikában betöltött sajátos szerepére tekint vissza. Tavaly év végén, amikor a Kreml azokon a nyugati előrejelzéseken gúnyolódott, hogy Oroszország városokat akar megtámadni Ukrajna-szerte, Zsirinovszkij felállt a pódiumra az állami Duma egyik ülésén, és egy szokásosan dagályos beszédet tartott, amelyben megjósolta, hogy Moszkva február 22-én hajnali 4 órakor a kardcsörgetésről „más programra” fog átváltani. Szeretném, ha „2022 a béke éve lenne, de igazat beszélek” – mondta.

Zsirinovszkij csak két napot tévedett, a betegség azonban megakadályozta abban, hogy szemtanúja legyen az általa megjósolt módon kibontakozó háborúnak. Két héttel a teljes körű invázió megindítása előtt, covid-19 tünetekkel került be egy moszkvai kórházba. A következő heteken át a híradások egyre rosszabbodó állapotáról számoltak be. Március végén haláláról szóló álhírek kezdtek keringeni, ami arra indította Zsirinovszkij párttársait, hogy olyan jogszabálytervezetet nyújtsanak be, amely bűncselekménynek tekinti a vezetőjük hanyatlásáról szóló meg nem erősített hírek terjesztését. A törvényjavaslatot végül április 5-én nyújtották be az Állami Dumának, egy nappal Zsirinovszkij tényleges halála előtt.

Oroszország első populistája

Zsirinovszkij még a szovjet érában kezdett politizálni, és Vlagyimir Bogacsov zeneszerző induló Liberális Demokratikus Pártjához (LDPSS) csatlakozott. Akkoriban Zsirinovszkij megírta már saját projektjének, a Szocialista Demokratikus Pártnak a programját, de önként és dalolva vette át az új, népszerűbb jelzőt, és „liberális” lett. 1990 márciusában, a Szovjetunió Liberális Demokrata Pártjának alakuló kongresszusán az új csoport „centristának” nyilvánította magát, kerülve a közvetlen

szembenállást a kormányon lévő Kommunista Párttal. „Nem vagyunk sem a jobboldaliakkal, sem a baloldaliakkal” – magyarázta akkortájt Zsirinovszkij.

A következő októberben Bogacsov új kongresszust hívott össze, és bejelentette, hogy az LDPSS ezután nyíltan a Kommunista Pártot fogja támadni. Továbbá próbálta kipenderíteni Zsirinovszkijt (akkoriban a párt elnökét) „az állambiztonsági szervekkel” való állítólagos együttműködéséért. Egy orosz politikus, aki jártas volt az 1990-es évek elejének történeteiben, elmondta a *Meduzának*, hogy olyan hírek is szárnyra kaptak, melyek szerint Zsirinovszkij „beépített KGB-ember” volt. A *Meduzának* nem sikerült igazolnia az előbbi állításokat.

Végül úgy esett, hogy a párt Bogacsovot rakta ki helyette, Zsirinovszkij pedig hamarosan a csoport megkérdőjelezhetetlen vezetőjévé vált. A rákövetkező évben részt vett Oroszország történetének első elnökválasztásán, ahol a szavazatok 7,81 százalékával a harmadik helyen végzett. Bár Zsirinovszkij alulmaradt a versenyben, arra használta fel a kampányt, hogy kifejlessze sajátos, utánozhatatlan beszédstílusát – egy dacos, a közszerepléshez gyakran szántszándékkal sértő hozzáállást, amellyel az elkövetkezendő évekre biztosította számára, hogy reflektorfényben maradjon. Első elnöki kampányának alapvető szlogene például a nacionalistákhoz intézett felhívás volt: „Szeretném felvetni a [kisebbségi] orosz kérdést.”

„155 millió orosz él megalázó, [méltóságukat] sértő körülmények között! Ők a leginkább lenézett népcsoport!” – érvelt Zsirinovszkij az 1991-es elnökválasztási vitában. Az az ember, aki győztesen került ki a versenyből, Borisz Jelcin, nem vett részt az eseményen, amiért Zsirinovszkij „árulással” vádolta, és „radikálisnak” és „forradalminak” nevezte Jelcint, aki szerinte „az állam lerombolásán” dolgozik.

Viktor Hamrajevev, aki korábban a *Kommerszant* című lapnak tudósított a parlamenti politikáról, elmondta a *Meduzának*, hogy Zsirinovszkij retorikája akkoriban

botrányos volt. „Ezt a beszédstílust olyan emberektől hallotta az ember, akik sorban álláskor veszekednek valamin [...] de egy elnökjelöltnek nem lett volna ilyen hangot megütnie” – mondta Hamrajev.

Pár hónappal a választás után, 1991 augusztusában, amikor a szovjet kormányon, a Kommunista Párton és a KGB-n belüli vezető tisztségviselők megpróbálták megbuktatni Mihail Gorbacsovot, Zsirinovszkij pártja helyeselte az államcsíny-kísérletet.

A lázadás kudarcba fulladása és az egész ország elvesztése után az LDPSS LDPR-ként született újjá. A párt most két, nem túl könnyen összeegyeztethető ügyben kampányolt: az állam helyreállításáért a Szovjetunió határain belül, illetve az „orosz kérdéért” (ez voltaképpen az orosz etnonacionalizmust jelentette). „Azt tervezik, hogy Oroszországot kínaiakkal, muszlimokkal, németekkel és baltiakkal veszik körbe, majd – a hurkot szorosabbra húzva – a következő ötven évben teljesen kiirtják az oroszokat” – figyelmeztette a választókat az LDPR propaganda.

A párt addigra már mindinkább Zsirinovszkij saját személyi kultusza köré épült. Olyan politikát gyakorolt, amely többnyire nem volt jelen a Szovjetunióban; műsoridőt vásárolt a televízióban, hogy rögtönzött, energikus üzeneteket közvetítsen. Egyik beszédében „haladó, liberális lendülettel filozofált a piacgazdaságról”, míg a következő adást a volt szovjet tagköztársaságokban és Oroszország saját nemzeti köztársaságaiban élő, „elnyomást szenvedő orosz kisebbségeknek” szentelte. Majd a következő beszédében éppen ugyanazoknak az etnikai kisebbségeknek a kultúráját dicsérte.

Zsirinovszkij szeretett megjelenni a tömegek előtt is, többször visszatért a moszkvai Szokolnyiki metróállomásra, hogy egy–másfél órán át beszéljen a hallgatóságához. Ezeket a beszédeket sikerült demokratikus elvekkel és birodalmi nosztalgiával fűszereznie.

A populista programot és az Oroszországban még újszerűnek számító kampánystratégiákat kihasználva Zsirinovszkij az 1990-es évek elején figyelemre méltó sikerre vitte az

LDPR-t. Az 1993-as oroszországi parlamenti választásokon a párt a szavazatok 23 százalékával az első helyen végzett. Ezt követően Jurij Karjakin politikus és egykori Legfelsőbb Tanács ellenzéki képviselője híresen így fohászodott: „Oroszország, ébredj fel! Elment az eszed.”

Igor Krilov, a Moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Állami Intézetének politológusa később azt írta, hogy az elemzők akkoriban a nemzet feltételezett „lumpenizálódása” miatt aggódtak, de többnyire figyelmen kívül hagyták, hogy milyen kulcsszerepük volt ebben az LDPR fizetett reklámjainak, amelyek a nemzeti televízióban élőadásban mentek. Ezek a reklámok, magyarázza Krilov, öt igen fontos választói réteget céloztak meg: a nőket, a fiatalokat, az időseket, a katonákat és a közvetlenül Oroszország határain kívül élő oroszokat. Zsirinovszkij televíziós vitákban kamatoztatott „mesteri demagóg képessége” is hozzájárult ahhoz, hogy az LDPR és vezetője jelenséggé váltak.

Egy tehetséges showman a szürkeség tengerében

Zsirinovszkij nyíltan és ügyesen belebújt a populizmus köntösébe, de saját „fundamentalista, megingathatatlan vízióját” is megőrizte, mondta el a *Meduzának* egy volt LDPR-tisztviselő. „Ez az államot érintette: Zsirinovszkij ellenezte a nemzeti [etnikai alapon meghatározott] régiókat. Eközben épp szándékosan nyugatellenes retorikája volt az, amit a Kremlhez fűződő kapcsolata megkövetelt tőle. És ezt a szerepet jól játszotta, félelmet keltett Nyugaton.

Zsirinovszkij bohóckodási hajlama élő legendává változtatta, és számtalan félig igaz történet és vicc hőségé tette. Például, neki tulajdonították azt a mondást, hogy az orosz katonák egy nap majd „az Indiai-óceánban fogják megmosni a csizmájukat”, továbbá az alábbi szlogent is: „minden nőnek [jusson] egy férfi, és minden férfinak egy üveg vodka”. Televíziós showműsorok ünnepelték bolondozásait, bár Zsirinovszkij sok, neki

tulajdonított kifejezés esetében tagadta, hogy ő maga mondott volna ilyet. Ugyanakkor tudatosan alakította külön imázsát. Ez a személy gyakran agresszív, sőt egyenesen gonosz volt. Például, 1995-ben egy televíziós vita közepén, amelyet – az LDPR-tagoktól eltérően igazi liberális politikus – Borisz Nyemcov Nyizsnyij Novgorod-i kormányzóval folytatott, Zsirinovszkij ellenfele arcába lötyintett egy pohár narancslevet.

Az 1990-es évek végén Zsirinovszkij megpróbált néhány más színes egyéniséget is az LDPR zászlaja alá toborozni; megkörnyékezte Eduard Limonov író és Ivan Demidov népszerű televíziós műsorvezetőt (aki később az ország kormányzó politikai pártjának, az Egységes Oroszországnak az apparatcsikja lett). A két férfi csatlakozott az LDPR „árnyékkabinetjéhez”, de csak rövid időre. „Rájöttek, hogy Zsirinovszkij ural mindent, és nem hagyja, hogy bárki más felemelkedjen a pártjában” – mondta el a *Meduzának* egy volt LDPR-funkcionárius.

Az LDPR-t jellemző „egyeduralom” hamarosan mindenki számára nyilvánvalóvá vált. Zsirinovszkij még a beosztottjait is versenyeztette: melyikük képes egy üveg vodkát egy hajtásra meginni, ki tud egy fél disznót egy ültében megenni, és így tovább. „Elég kegyetlen játszmák voltak” – emlékezett vissza nagyot sóhajtvá az egykori párttag.

Konsztantyin Kalacsev szerint az LDPR vezetője hamar felismerte „politikai plafonját”, megtanulva, hogy a szavazatok 10-15 százalékánál többet nem nyerhet egyetlen országos választáson sem. Ahelyett, hogy a választók nagyobb részéért versengett volna, úgy alakította a pártot és saját politikai karrierjét, hogy a bázisát szőlítsa meg: középkorú és idősebb, középfokú végzettségű, alacsony jövedelmű férfiakat, akik gyakran katonai vagy bűnözői háttérrel rendelkeztek. „Az emberek vakon hittek benne – mondja Kalacsev. – Ezek vidékiek voltak. A fővárosban csapnivaló eredményt ért el a szavazatok terén. A birodalmi imperialista retorika (igaz, vörös zászlók nélkül) tényleg hatott ezekre a fickókra. A célcsoportokban az LDPR támogatói

Zsirinovszkijt a legbátrabb és legőszintébb politikusnak nevezték Oroszországban. Mások számára pedig tehetséges showmannek bizonyult a szürke zakók tengerében.”

A Kreml leglelkesebb támogatója

1995-re az LDPR már a Kremllel összhangban szavazott minden jelentős kérdésben. Például, a párt ellenezte Borisz Jelcin impeachmentjét és a kormány miniszterelnök-jelöltjeit támogatta Szergej Kirijenkótól Jevgenyij Primakovig.

Az LDPR egy volt munkatársa és egy volt tisztviselő, aki Vlagyiszlav Szurkov „belpolitikai cár” alatt az elnöki kabinetben dolgozott, elmondta a *Meduzának*, hogy amikor Putyin hivatalba lépett, Zsirinovszkij Kremllel való együttműködése felgyorsult. „[Zsirinovszkij] tevékenyen alkudozott, hogy pártját előnyben részesítsék, hogy az LDPR sorából nevezzenek ki üzleti élet képviselőiként szolgáló embereket, cserébe a támogatásért a kulcsfontosságú kérdésekben” – mondta el a *Meduzának* a volt Kreml-tisztviselő.

Az utóbbi években csak fokozódtak Zsirinovszkij a Kreml iránti hűségét tükröző megnyilvánulásai. 2016-ban, amikor kitüntetését kapott Putyin elnöktől, az „Isten óvja a cárt!” sort idézte a cári himnuszból. Máskor arra ösztökélte Putyint, hogy vegye fel a „legfőbb vezető” és a „császár” címet. Egy LDPR-en belüli forrás elárulta a *Meduzának*, hogy Zsirinovszkij szerint az effajta magatartás jelentette Oroszországban „a kulcsot a politikai túléléshez”.

Az LDPR vezetője kiválóan érzékelte a közhangulatot, de azt is jól értette, hogy az a legfontosabb, ahogy a szavazatokat összeszámolják, nem pedig az, ahogy leadják. Például, amikor a közfelháborodás tömeges tiltakozásokat váltott ki Habarovszkban Szergej Furgal kormányzó letartóztatása miatt, Zsirinovszkij a helyszínre sietett párttársa támogatására. „A Kreml azonban világossá tette, hogy nem helyesli ezt a magatartást, és ő pedig gyorsan megértette” – mondta el a *Meduza* LDPR-en belüli forrása.

Viktor Hamrajev újságíró Vlagyimir Zsirinovszkijt a kortárs orosz politika irányadó személyiségének nevezi, megjegyezvén, hogy